

BBC 7, MED MYE FRA DET STORE UTLAND – OG KANSKJE VI MÅ LEGGES NED?

I forrige BBC, nr. 6, kom jeg med litt kritikk mot noen forhold i NAFO, særlig avviklingen av siste årsmøte. La meg gjøre det klart at dette var temmelig gjennomtenkt. Jeg har ikke lyst til å være urettferdig, og jeg er i høyeste grad opptatt av at NAFO skal være en samlet forening. Jeg vil derfor ikke skape unødvendige konflikter. Da er det også litt godt å opplyse om at jeg siden forrige BBC har følt meg trygg på at det var riktig å skrive det jeg skrev. Jeg, og andre jeg har snakket med, er blant annet like sikre i vår oppfatning av at årsmøtet skurret en del. En annen grunn til at jeg står ved det jeg skrev, er at det neppe er særlig utviklende for NAFO at alle nikker og bukker til alt som skjer. Jeg ønsker ikke et NAFO på autopilot, der sentrale organer styrer alt. Derfor vil det komme nye innspill i den grad jeg ser behov for det.

Det er også tydelig at BBC leses utenfor lokallagets rekker. Etter forrige BBC kom det nemlig forslag om at et medlem av NAFO-styret skal ha anledning til å kommentere hver BBC som legges ut. Det har visst vært en viss aktivitet på evinnelige Facebook. Jeg har skjønnet det slik at vårt kjære lokallagsstyre har lagt en slik ordning død, noe de skal ha all honnør for. For det første ville en slik ordning ha brutt helt med BBCs form, og lagt en veldig demper på min ”skriveglede”, som det heter i skolen. For det andre er det vanskelig å se at kritikk, også mot navngitte personer, som måtte framkomme på BBC kan utløse noen tilsvarsrett, som det kalles i presseverdenen. BBC er ikke et medium à la aviser og tidsskrifter. Dermed gjelder ingen Vær varsom-plakat. Kritikken som har vært reist på BBC har heller ikke hatt et innhold som utløser noen tilsvarsrett, uansett hvor den hadde vært publisert. Tilsvarsretten gjelder primært faktaopplysninger, altså å korrigere direkte gale ting som er skrevet. Rene personangrep skal ikke forekomme i henhold til den samme Vær varsom-plakaten, og har heller ikke forekommet på BBC. Det er lang vei fra kritikk til personangrep. Å si at en ikke er helt fornøyd med noe, heller ikke med navngitte personers innsats, er en subjektiv ytring som en ikke kan kreve å få ”korrigert”. For eksempel en skuespiller eller idrettsutøver som får dårlig kritikk, har ikke krav på å få inn et innlegg der han eller hun hevder at prestasjonen var utmerket! Det får en heller prøve å få fram på andre måter. NAFO har et eget tidsskrift der styret og andre kan ytre seg om det ene og det andre. Har jeg fått fram poenget nå?

Ellers er både lokallaget og jeg interessert i at BBC skal være en oppbyggelig spalte. BBC som ”énveismedium” pålegger oss derfor et ansvar: Jeg kan mene noe om det ene og det andre, men skal selvfølgelig ikke komme med usaklig tøv, og må være forsiktig når jeg kommenterer noe som jeg kan styre min begeistring for. Men som BBC-spaltist vil jeg altså ta meg nødvendige friheter, innenfor generelle etiske rammer.

Over til noe annet. I skrivende stund er en del av oss nettopp tilbake fra den årlige storhendingen i USA, sett med atferdsøyne. Jeg tenker selvfølgelig på den internasjonale atferdsanalytiske foreningens, eller ABAs, årskongress. Som vanlig var det svært. Jeg begynner imidlertid å få et mer og mer avslappet forhold til disse greiene. Når det gjelder det mer praktiske og anvendte innholdet, går det jo en tid mellom hver gang nye, store hjul oppdages. Det er vel mer snakk om å legge stein på stein. At jeg ikke suger til meg alt, kan også ha å gjøre med at jeg jobber på et sted der jeg synes at det ”går så det suser”, i den forstand at vi har en arbeidsmodell og en metodikk som ser ut til å fungere temmelig bra, uten å bli selvtilfreds og tilstivnet. Også det mer teoretiske og filosofiske innholdet på kongressen har jeg begynt å få et mer tilbaketrukket forhold til. For på ABA kan det være *heavy* saker som i alle fall ligger langt over *min* forstand, uten at jeg tror at jeg blir en dårligere praktiker av den

grunn. Assosiasjonene går unektelig til de mer ambisiøse og utilgjengelige partiene av visse åpningsforelesninger på Storefjell...

Jeg har kanskje nevnt det i en eller annen sammenheng før, men for en del år siden, i 2002, var jeg på en forelesning på ABAI som hadde tittelen "Does behavior exist?" ("Fins atferd?"). Foreleser var José E. Burgos, en både hyggelig og ekstremt kunnskapsrik mann. Vi var tre frammøtte i salen, noe han syntes var bra. Konklusjonen var vel at atferd ikke eksisterer, uten at jeg skal påta meg å gjengi alle hans resonnementer. Til dét gikk de meg altså for langt over hodet. I år hadde han en forelesning som het "Er atferd faktisk observerbart?" ("Is behavior factually observable?"), med andre ord ikke ulikt den forrige tittelen. Denne gangen var det hele sju personer i salen, etter at jeg hadde drevet intens reklame som kanskje bidro til at Terje Fredheim fant veien. Jeg er redd for at Burgos' konklusjon var omtrent like dyster denne gangen også: Når vi går rundt og tror at vi kan observere egen og andres atferd, tar vi nok dessverre skammelig feil. Atferd er nemlig noe som kun kan skje *nå*, ut fra et – hold dere fast – presentistisk synspunkt. Og for eksempel å telle hvor mange ganger en handling har skjedd, og betrakte dette etterpå, er ikke det samme som observasjoner av atferden: Et tall, eller streker på et skjema, er nemlig ikke det samme som atferd som har funnet sted. Sant nok, på en måte, og jeg skal ikke gå mer i detaljer om dette.

Jeg vil likevel legge til at jeg håper inderlig at mannen i alle fall ikke har *helt* rett: Hvis det ikke fins atferd, og vi ikke kan observere den hvis den overhodet hadde fantes, faller nemlig hele grunnlaget for lokallaget bort: uten atferd, ingen atferdsanalytisk forening! Følger dere meg? Derfor får vi holde på, i alle fall til det eventuelt blir erklært at lokallaget er en filosofisk umulighet. Vi får håpe at det går en stund til det går så galt, og vi får heller ikke bli like godtroende som Mor Nille i Holbergs Erasmus Montanus, hvis noen skulle prøve å snakke oss trill rundt...

321 International Paper Session

5/28/02

9:00 AM - 10:20 AM

Kenora

TPC

Behavior, Consciousness, and Emergence

Chair: Michael Kirkpatrick (Wesley College)

- **Verbally Labeling Organisms as "Conscious": A Preliminary Study.** MICHAEL KIRKPATRICK (Wesley College)
- **Does Behavior Exist? (TPC).** JOSE E. BURGOS (University of Guadalajara-CEIC)
- **"Emergent" Behavior/Environment Relations: Science or Metaphysics?** TED SCHONEBERGER (Stanislaus County Office of Education)

Særlig hvis vi ser på forelesningen i midten, kan det altså spøke for lokallagets eksistens.

Is Behavior Factually Observable?

José E. Burgos

University of Guadalajara (CEIC)

Og det samme er vel tilfellet her?

Jeg tror imidlertid at vi kan slappe helt av. Burgos er trygt plassert på et universitet, og jeg tror det er liten fare for at han har tenkt å legge seg opp i vårt arbeid med klienter, eller for den saks skyld drift av lokallaget. Ellers er mannen både vennlig og hyggelig, og han hadde sikkert vært helt enig i at det vi legger i begrepet atferd, og i å *observere* atferd, fungerer helt utmerket i praksis. Og la én ting være helt klart: Burgos er en mann jeg har den største respekt for...

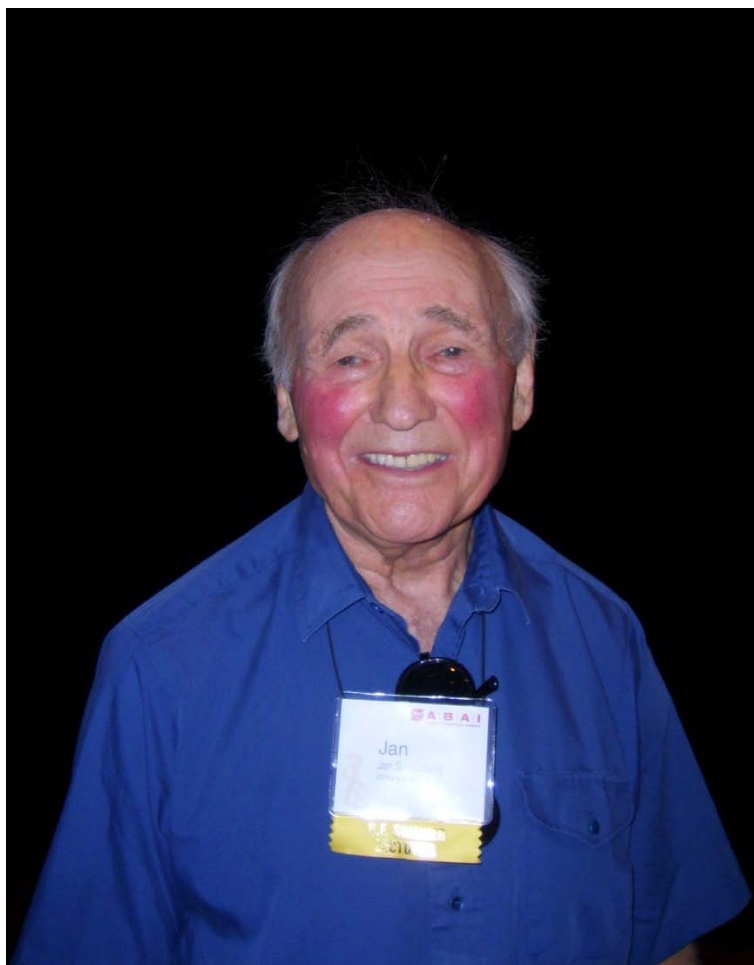

Det avgjørende fotobeviset for at Burgos er en vennlig mann som ikke vil oss det minste vondt.

Burgos var imidlertid ikke alene om å bevege seg i de øvre sfærer. Minst to personer, Michael Davison og William Baum, hadde svært så avanserte forelesninger om hva forsterkning egentlig er. Glem alt dere har lært! Når dere tror at atferd har blitt forsterket, fordi den ble etterfulgt av en bestemt konsekvens, kan det nemlig være noe helt annet som har skjedd. Men, forresten, ikke glem det dere har lært likevel, og ikke mist troen på dere selv, for også helt vanlige prosedyrer for forsterkning kan fungere utmerket i praksis. Jeg kan også trøste dere med at heller ikke Davison eller Baum er utpregede praktikere, i alle fall ikke rettet mot mennesker. Deltakere i Davisons eksperimenter er i alle fall ulike varianter av fjørfe...

Hvis noen skulle være i tvil: Ingen av de nevnte foreleserne eller temaene er fra min side ment som forslag til seminarer og temakvelder i lokallagets regi. Eller hva med Burgos før lunsj, og Davison og Baum etter lunsj, på et heldagsseminar på Sandgrunn eller Milepælen? Eller hva med én av dem på et kveldsseminar? Jeg synes jeg ser en av de nevnte gutta på Skogtun en torsdagskveld i oktober. Det ville i alle fall neppe blitt en höjddare for miljøarbeider Per fra Glåmdal og Kari fra Nes, eller kanskje det var nettopp det det hadde blitt? Men styret bestemmer, og jeg håper ikke at jeg har bidratt til at det blir mer komplisert enn det allerede er å sette opp programmet framover. Før øvrig mener jeg at vi trenger både filosofi og grunnforskning, selv om det kanskje høres ut som en litt feig helgardering.

Det var mye mer filosofi enn dette på ABAl, og noe av den var faktisk veldig relevant for hvordan vi som atferdsanalytikere kan framstille oss. Ikke minst snakket 81 år gamle Jan Smedslund fra Oslo om – fest setebeltene på nytt – ”The pseudoempirical in psychology”. Bak denne for mange sikkert merkelige tittelen trillet imidlertid det ene gullkornet fram etter det andre. Pseudo betyr jo falsk, og empiri er de funn en gjør i studier. Kort fortalt mener altså Smedslund at mange ”funn” som gjøres i psykologisk forskning er selvfølgeligheter, og at det ville vært umulig å gjøre andre funn. I verste fall er det studier som viser noe i retning av at ”Trygge personer har mindre angst enn utrygge personer”, for kanskje å overdrive litt. Det ligger liksom i betydningen av begrepene ”trygg” og ”angst”, og er noe alle kan tenke seg til. Det motsatte er absurd og utenkelig, og måtte ha blitt forkastet i tilfelle en skulle ha funnet noe så merkelig. Et anerkjent begrep som Smedslund har plukket fra hverandre på denne måten, er Banduras ”self-efficacy”, som neppe betyr særlig mer enn ”tro på seg selv”. Også funn som at ”personer med høy self-efficacy gir senere opp enn personer med lav self-efficacy”, blir temmelig selvsagte...

81 år gamle Jan Smedslund, som ble Norges første psykologi-professor. Vi snakker om en mann som jobbet med Jean Piaget (1886–1980) på 1950-tallet!

Etter min mening er det naturlig å ta Smedslund til inntekt for atferdsanalyse, eller nærmere bestemt å bruke hans synspunkter når vi skal presentere atferdsanalyse. De atferdsanalytiske begrepene er nærmest uangripelige, og det er åpenlyst at atferdsanalytiske metoder kan ha effekt. Det skulle nesten være unødvendig å forske på at forsterkere kan øke forekomsten av visse former for atferd, eller at fjerning av motivasjon for visse forsterkere

kan redusere atferd som fører til dem. Da bør det også gå an å få folk med på vår tankegang, bare vi går fram med litt kløkt. Et av Smedslunds poenger var at folk ikke er klar over hvor mye de vet, og at de dermed har overdrevet respekt for mye av den ”pseudoempiriske” forskningen som skjer. I praktiske sammenhenger kan psykologisk og pedagogisk ”mumbo jumbo” faktisk stå i veien for praktiske løsninger. Folk kan være skeptiske, blant annet fordi de tror at ting må være mye mer kompliserte enn de trenger å være. Gjett om vi ser dette i blant annet behandling av skolenekting, som jeg har mast om noen ganger.

Da får dere leve vel til neste gang. Når neste BBC går på lufta, har sommerens store begivenhet, Morodalsfestivalen gått av stabelen. Det blir nok suksess, men selv ikke dette går av seg selv, så still opp og mobiliser! God forsommer!

Børge Holden, 5. juni 2010